

10— Glotta Nyelvi Intézet

10 éve a közösség
szolgálatában

2024. november 8.

GLOTTA10 – 10 éve a közösség szolgálatában

MTA Pécsi Akadémiai Bizottság Székháza
7624 Pécs, Jurisics M. utca 44.

A konferencia ideje alatt online csatlakozást
biztosítunk:

Meeting ID: 862 3498 0905
Passcode: 462339

Glotta Nyelvi Intézet 10
Szerző / szerkesztő: Lehocki-Samardžić Anna
Nyelvi lektor: Bockovac Tímea
Korrektúra: Walkó Ádám
Műszaki szerkesztő: Kolić Marko

Nyomdai kivitelezés: StudioHS internet d.o.o.,
Osijek
Borítóterv: Kolić Marko

A kiadásért felel Lehocki-Samardžić Anna, a
Glotta Nyelvi Intézet elnöke.

ISBN: 978-953-49769-3-7

A CIP bejegyzés elérhető a 151028014 szám
alatt az Eszéki Városi és Egyetemi Könyvtár
számítógépes katalógusában.

© Szerzők és szerkesztők
© Glotta Nyelvi Intézet

A kiadvány a Magyarország Főkonzulátusa
Eszék támogatásával jelent meg. A Glotta 10
jubileumi konferenciát a Bethlen Gábor
Alapkezelő Zrt. támogatta.

A MAGYAR
TUDOMÁNY
ÜNNEPE

TUDOMÁNYOS TANÁCSADÁS A TÁRSADALOM SZOLGÁLATÁBAN

MTA

Tisztelt Olvasó!

Ön a Glotta Nyelvi Intézet fennállásának 10. jubileumára készített, annak működését és tevékenységét bemutató kiadványt tartja kezében.

E jeles apropóból az Intézet munkatársai és partnerei egy ünnepi konferenciával készültek, amely fő célja a Glotta Nyelvi Intézet tudományos profiljának felvázolása volt. Mivel a Glotta a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat horvátországi kutatóállomásaként is működik, kiemelt fontossággal bírt a Termini bemutatása is.

Az Intézet tevékenysége interdiszciplináris, kutatói több szempontból igyekeznek bemutatni a horvátországi magyarság múltját és jelenét, és ennek okán tagsága is több tudományterületet, szakmát képvisel. A tagok között vannak nyelvészek, irodalmárok, történészek, jogászok, közgazdászok, újságírók, informatikusok, matematikusok, óvópedagógusok, tanítók és tanárok is. Az ő szakmai felkészültségük és elhivatottságuk alapköve lehet egy jövőbeni horvátországi magyar kutatóközpont létrehozásának.

Az évfordulók kiváló alkalmat nyújtanak a visszaemlékezésre, lehetőséget teremtve egyúttal a további munka tervezésére, a múlt és a jövő összekapcsolására. Ez a kettős szemléletmód határozta meg a jubileumi konferencia szervezési előkészületeit is. A szakmai program színvonala, a nemzetközi elismertséggel bíró előadók és a magas rangú meghívott vendégek az Intézet fontos szerepét igazolják a közösségi élet formálásában és annak tudományos keretei közé helyezésében.

A Glotta Nyelvi Intézet eddigi tevékenységét a Magyar Tudomány Ünnepe 2024-es, „tudományos tanácsadás a társadalom szolgálatában” mottójával is összegezhetné, kiegészítve azt a kisebbségi közösségben végzett értékmentő munka jelentőségével.

Bízunk abban, hogy a magunk mögött hagyott első évtized csupán bevezetője volt a jövőben várható beteljesülő eredményeknek, melyekkel az Intézet aktívan is hozzájárulhat a horvátországi magyar közösség megmaradásához, anyanyelvének megtartásához.

A konferencia programja

09:00–10:00 KÖSZÖNTŐK ÉS A KONFERENCIA MEGNYITÁSA,
ALKALMI MŰSOR

- I. szekció** **10 éve a közösség szolgálatában a Termini kutatóállomásaként**
PAB díszterme, szekcióelnök: Lehocki-Samardžić Anna
- 10:00–11:15 **Lehocki-Samardžić Anna** (Glotta Nyelvi Intézet, Eszék, Horvátország): *10 éves a Glotta – 10 éve a közösség szolgálatában*
- 10:15–10:30 **Szoták Szilvia** (Imre Samu Nyelvi Intézet, METU): *Távolodás, közeledés: A Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat tevékenysége a többnyelvűség szolgálatában*
- 10:30–10:45 **Nádor Orsolya** (Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat): *Nyelvünk kelet-közép-európai otthonai*
- 10:45–11:00 **Benő Attila** (Szabó T. Attila Nyelvi Intézet, Kolozsvár, Románia): *A Termini-szótár mint a külső régiók nyelvhasználatának adatbázisa*
- 11:00–11:15 **Kolláth Anna** (Imre Samu Nyelvi Intézet, Maribor, Szlovénia): *Kisebbségi oktatás: muravidéki példa*
-

11:15–11:45 ☕ KÁVÉSZÜNET

- II. szekció:** **A Termini kutatóállomásainak a kutatási területei**
PAB díszterme, szekcióelnök: Lehocki-Samardžić Anna
- 11:45–12:00 **Molnár Csikós László** (Verbi Nyelvi Iroda, Szabadka, Szerbia): *Közmagyar és régiós jövevényszavak*
- 12:00–12:15 **Fazakas Noémi – Barabás Blanka – Sárosi-Márdirosz Krisztina** (Szabó T. Attila Nyelvi Intézet, Marosvásárhely, Románia): *Fordítói attitűdök a gépi fordítással szemben az MI térnyerésének kontextusában*

- 12:15–12:30 **Walkó Ádám** (Glotta Nyelvi Intézet, Eszék, Horvátország): *Tankönyvek fordítása a horvátországi magyar oktatásban*
- 12:30–12:45 **Máté Réka** (Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, Beregszász, Ukrajna): *A nyelvi tájkép változása Kárpátalján az orosz-ukrán fegyveres konfliktus fényében*
- 12:45–13:00 **Magyari Sára** (Termini Magyar Kutatóhálózat, Nagyvárad, Románia): *Városi temetők jelei a népszámlálás tükrében*

13:00–14:30 ☮ KÖZÖS EBÉD, PAB II. EMELET

III. szekció: **Az MTA Magyar Terminológiastratégia alprogramjának bemutatása (MTA TMNP2023-1/2023.)**
PAB díszterme, szekcióelnök: Szoták Szilvia

- 14:30–14:50 **Lipp Veronika – Tamás Dóra Mária** (HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont, Budapest, Magyarország): *A Magyar terminológiastratégia alprogram bemutatása*
- 14:50–15:10 **Szoták Szilvia** (ISNYI, METU): *Hasznos nyelvészet: miért fontos az oktatási terminológia gyűjtése? (A Magyar terminológiastratégia alprogram Oktatásterminológiai projektjének bemutatása.)*

Műhely: **A magyar terminológiastratégia alprogram régiós beszámoló**

- 15:10–15:25 **Szoták Szilvia – Tóth Mária – Sági Zsuzsanna** (Ausztria): *Ekvivalencia-típusok és példák az osztrák anyagban*
- 15:25–15:40 **Sófalvi Krisztina** (Románia): *Román-magyar oktatásterminológiai megfelelések*
- 15:40–16:00 ☮ KÁVÉSZÜNET
- 16:00–16:15 **Dančová Jakobová Veronika** (Szlovákia): *Mutatványok a magyarországi és a szlovákiai oktatásterminológia különbségeiből*

- 16:15–16:30 **Lehocki-Samardžić Anna** (Horvátország):
Rendszerspecifikus kifejezések az oktatásterminológiai alprojektben horvátországi vonatkozásban
- 16:30–16:45 **Hires-László Kornélia – Váradi Krisztián** (Ukrajna):
Ukrajnai országspecifikus oktatási terminusok az oktatásterminológiai alprojektben és a Termini-szótár fejlesztésében (2024)
- 16:45–17:00 **Gaál Péter** (Szlovénia): *Muravidéki megoldások az oktatásterminológiai alprojekt anyagában*
- 17:00–17:15 **Vukov Raffai Éva** (Szerbia): *Jó vagy jeles? Magyar és szerb oktatási terminusok megfeleltetése*

17:30–18:30 **A TERMINI MAGYAR NYELVI KUTATÓHÁLÓZAT
KÖZGYŰLÉSE**
Tigyi József tanácsterem

19:00 Ψϣ KÖZÖS VACSORA, PAB II. EMELET

Társszervezők és támogatók

MTA Pécsi Akadémiai Bizottság,
Eszéki Bölcsészettudományi Kar
Magyarország Eszéki Főkonzulátusa
Zrínyi Magyar Kultúrkör
Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat

Tízéves a Glotta – kis közösség nagy tervekkel

2019-ben a Glotta Nyelvi Intézet fennállásának 5 éves jubileumi ünnepségén dr. Kosztolányi György, az MTA alelnökének szavaival köszöntöttem a konferencia résztvevőit. Kosztolányi alelnök a Pécsi Akadémiai Bizottság a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából szervezett 2021. november 5-i ünnepségen elhangzott szavai tökéletesen leírják a Glotta küldetését a horvátországi magyar közösség életében: „A tudomány iránytű az elérhető jövőhöz, motorja a jelennek és szondája a múltnak.” Ezt a mottót a Glotta első napjától követjük, amit a folytatásban röviden felvázolt tíz év eredményei is bizonyítanak. Az idei Magyar Tudomány Ünnepe mottójával a „Tudományos tanácsadás a közösség szolgálatában” vezérgondolat alatt reflektálok a Glotta küldetésére, létrehozásának okaira és munkájának lényegére.

Glotta Nyelvi Intézet alakuló ülése és az első elnöksége (balról jobbra: Sipos Krisztina, Dobsai Gabriela, Siklósi Beáta, Strugačevac Martina, Molnár Ljubić Mónika és Lehocki-Samardžić Anna)

A Glotta Nyelvi Intézet 2014 novemberében, a tudomány havában alakult meg a kopácsi könyvtár épp hogy csak átadott helyiségében, mint a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat horvátországi kutatóállomása.

Az első elnökségét Lehocki-Samardžić Anna (elnök), Molnár Mónika (alelnök), Sipos Krisztina (titkár), Siklósi Beáta (a hallgatói testület elnöke), Dobsai Gabriela (tag) és Strugacsevac Martina (tag) alkották.

Egy német közmondás szerint „A kezdés könnyű, a kitartás művészet...”, ami a Glotta esetében azt jelentené, hogy a kezdeti nehézségek után még nagyobb nehézségekkel folytattuk/folytatjuk munkásságunkat. Az akkor, vagyis közel 10 éve készített (pontosan 2 hét múlva lesz 10) készült szemcsés és homályos fénykép is azt igazolja, hogy mennyire szerény körülmények között alakultunk, ugyanakkor azt a lendületet is mutatja, amely az egész közösségünkre jellemző volt ebben az időszakban.

Emlékezés, túlélés, megújulás: a Glotta küldetése a magyar közösség szolgálatában

A 2023-as megemlékezés a vukovári háborús áldozatokra Vukováron a Vukovári Memoriális Temetőben

Több mint 30 év telt el a Horvátország keleti részén a függetlenségért vívott legnehezebb harci cselekmények óta. E területen élt a horvátországi magyarság legnagyobb része. A Glotta alapításának hetében, november 18-án ennek az eseménynek a 20. évfordulójáról emlékeztünk meg, felidézve a „horvátországi Mariupoly” – azaz Vukovár város elestét és külön leróva kegyeletünket azon 185 magyar személy előtt, akik a vukovári csatában

vesztették életüket. Ez egy olyan sorsdöntő dátum volt a horvátországi magyarság életében, amely a teljes szétszóratáshoz vezetett. Magyarságunk egy része a szerb katonai alakulatok által megszállt területeken ragadt, mások száműzetésbe kényszerültek Horvátország és Magyarország különböző részein.

INTER ARMA SILENT MUSAE, mondja a latin közmondás, a honvédő háború, ahogy mi horvátországi magyarok nevezzük a délszláv háborút, – mivel nem csupán délszlávok, és nem minden délszláv nép vett részt ebben a fegyveres konfliktusban –, a magyarság életében is a latin közmondásban említett csend beálltát okozta. 1991 és 1998 között, hosszú-hosszú éveken át hallgattak a múzsák. Iskoláink megszűntek, folyóirataink nem jelentek meg, a közösséget összekovácsoló kultúrprogramok elcsendesültek, és nyilvánvalóvá vált, hogy Jugoszlávia széthullásával a horvátországi magyar közösség elveszítette az addig használt, számára is csak a Vajdaságban létező oktatási, művelődési, könyvkiadói és más, a közösség kultúráját, nyelvét és általában a fennmaradását biztosító logisztikai háttérét. A teljes elszakadás 1998-ig tartott.

Az ilyen kataklizmákat a sokkal nagyobb és szervezettebb közösségek is csak nehezen vészelik át. Hazatérésünk után a magyar érdekvédelmi és tudományos szervezetek megfogalmazták a magyar tannyelvű oktatás teljes vertikumú kialakításának szükségességét, azonban ennek tényleges megvalósítása csak 2007 májusában következett be, ugyanis az eszéki magyar nyelv és irodalom alap- és mesterszakos felsőoktatási képzés 2007. május 2-án kapta meg a szakindításhoz szükséges minisztériumi engedélyt.

Az említett folyamatokhoz szükség volt oktatási és nyelvi stratégia kidolgozására is, ezért ekkor sorban alakultak az olyan érdekvédelmi szervezetek, amelyek segítették és összehangolták az egyes területeken dolgozó szakemberek munkáját. Ilyen körülmények között kezdtek tevékenykedni a Magyar Tanszék munkatársai, és ezek voltak a közvetlen előzményei a Glotta megalakulásnak is.

Mindebből adódóan teljesen természetes, hogy a Glotta logisztikai hátterét a kezdetektől napjainkig egyrészt a Termini Magyar Kutatóhálózat, másrészt a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék biztosítja.

2014 előtt a horvátországi magyar nyelvészek, kutatók a kis régiókat felölelő Imre Samu Nyelvi Intézet keretén belül működtek. A kutatások egyre növekvő száma, a feldolgozandó anyag mennyisége, a tudományos és szakmai utánpótlást biztosító fiatal (egyetemista és doktorandusz) kutatók toborzása, valamint a különböző kutatói csoportokhoz való csatlakozása hamarosan egy újabb kutatóállomás megalakulását tette indokolttá. Megalakulása óta a Glotta elnöke dr. Lehocki-Samardžić Anna, az Eszéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék professzora.

Tanszéki támogatás és mentori program a Glottánál

A Tanszék és a Glotta eredményes együttműködését az is elősegíti, hogy az Intézet vezetése a Tanszék dolgozóinak sorából alakult. Ez egy természetesen kialakult házasság, hiszen a tudományos munka áll mindkét intézmény középpontjában. Számos programot, rendezvényt közösen szerveznek, így az ezeken készített fényképeken és felvételeken is sokszor feltűnik az eszéki Bölcsészettudományi Kar épülete.

A Neumann János Számítógéptudományi Társasággal közösen szervezett XXVIII. Multimédia az oktatásban nemzetközi konferencia megnyitó ünnepsége az eszéki BTK dísztermében 2022 júliusában

A megalakulását követő rövid időn, 2 éven belül a Glottát nagy elismerés érte, ugyanis a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat működésének 15. évfordulójának megünneplésére Eszéket, vagyis a Glottát választotta. E jeles jubileum kapcsán szervezett konferencia után megtartott Termini közgyűlésen a Termini titkára a Glotta soraiból lett megválasztva, ami úgyszintén külön elismerést jelentett.

A Glotta szervezeti felépítése a horvátországi civil szervezetekről szóló törvényi szabályozással összhangban három szinten valósul meg: A Glotta jelenlegi vezetése az Elnökség, amely az elnökből, alelnökből, titkárból, a Hallgatói Testület elnökéből és egy, az Elnökség által választott tagból áll. Az egyesület Elnöksége a havi rendszerességgel megtartott üléseken az éves munkaterv alapján határozza meg a rövidtávú terveket és az azok mentén megvalósuló további konkrét programelemeket. A közgyűlés összehívása évente egy alkalommal történik, amikor minden testületi tag találkozik, és a fontos dokumentumok módosításáról is döntés születik. Kétévente kerül sor a vezetői választmányra. Az Elnökség választása minden páros évben esedékes, tehát az idei, jubileumi évben is elnököt és elnökséget választunk.

A Hallgatói Testület a Tanszék hallgatóiból és doktoranduszaiból áll. Ők különböző módon vesznek részt a Glotta munkájában, elsősorban a nyelvi anyag gyűjtésében és tudományszervezési feladatokban segítenek. Az ő szakmai pályakezdésüket támogatandó jött létre az Intézet talán legfontosabb projektje, a mentori program. Azon hallgatók számára, akik komolyabban is szeretnének tudományos munkával foglalkozni, a nevezett programon belül olyan külön mentort biztosítunk, akinek a kutatási területe megegyezik vagy legalábbis közel áll a hallgató által választott területhez.

A mentor ezután szakmai tudásával és kapcsolatrendszerével minden szinten és folyamatosan segíti a hallgatót, akár már az alap- és mesterképzésben is. Támogatja részvételét a tudományos kutatásokban, publikációs lehetőségeket biztosít számára, illetve – a diploma megszerzése után – a doktori iskolába való jelentkezését is elősegíti. Jelenleg három ilyen fiatal kutatónk van, akik közül egyikőjük tavasszal szerzi meg a doktori

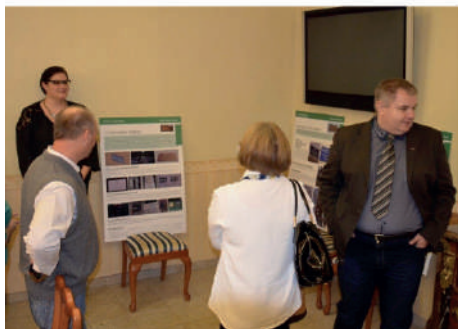
fokozatát, ráadásul reméljük, hogy hamarosan a tanszéki állomány keretein belül is üdvözölhetjük. Az idei év novemberében először veszünk részt és javasolhatunk hallgatókat a Külügy- és Külgazdasági Minisztérium tehetséggondozó programjába.

A Glotta tudományos hatása

A Glotta Nyelvi Intézet munkásságát a tudományos tevékenység, az oktatás és a kultúra szempontjából érdemes megvizsgálni. Ahogy ez már a Glotta alapításáról szóló részben elhangzott, az intézet szerepe nem egyszerűen a nyelvi és nyelvészeti kutatások elvégzése, azok eredményeinek feldolgozása és közzététele, hanem minden olyan feladatot ellátása is, amelyre igény mutatkozik a közösség részéről és összeegyeztethető küldetésével, valamint a nemzeti öntudat megőrzését elősegítő tevékenységével.

A tudományos tevékenységet illetően a Glotta Nyelvi Intézet 2014 óta részt vesz a Termini valamennyi hálózati kutatási munkájában: a már többször említett a Termini magyar-magyar szótár adatbázisának építése, A magyaroktatás Kárpát-medencében című projektben, A nyelvi problémák projektje és más különböző együttműködésekben és más-más régiókkal kialakított projektekben is, illetve a Termini eddig legnagyobb projektjében – a magyar köznevelési terminológiát feldolgozó projektben, amit a környező országok köznevelési terminológiájával hozzuk párhuzamba. Ez egy erősen gyakorlatorientált projekt, és több szinten is szolgálja a közösséget minden környező régióban, de valószínű a többségi nemzet is tudja majd használni az eredményét, egy, a pedagógusok és a fordítók által is használható, többnyelvű adatbázist, ami a terminusok definíciója mellett a környező országok nyelvén is megadja azok megfelelőjét, forrás- és célnyelvi forrásokat, az ekvivalencia fokát, a ISCED kódot és több más információt is hoz, ezzel segítve a felhasználó tájékozódását az adott témában.

Intézetünk a Terminin belül végzett kutatásokon kívül más önálló kutatást is indított, melyekből kiemelném a horvátországi magyarság nyelvhasználatának dokumentálását és feldolgozását, a magyar nyelvi tájkép Horvátországban, a magyar és a horvát nyelvi és nyelvészeti kapcsolatait kutató projektet, legújabban pedig a horvátországi magyar névanyag gyűjtését és kutatását, valamint más kisebb és rövidebb távú kutatásokat is.

A HMDK támogatásával elvégzett nyelvi tájkép kutatási eredményeinek bemutatása az észéki Waldinger szállodában 2015-ben

A tudományos munka eredményeit a kiadványok mutatják a legjobban. Jelenleg a Glotta munkatársainak a Tanszék, illetve a Kar és az Egyetem biztosítja a könyvkiadási lehetőséget. A megjelent kötetetek között található tudományos monográfiák, konferenciakötetek, egyetemi jegyzetek, szak- és műfordítások magyar, horvát és angol nyelven.

A Horvátországi Magyarság a 21. században című kötet bemutatója a Határokon Tüli Magyarsáért Alapítvány helyiségében.

*2021-es MTÜ
rendezvénysorozat
megnyitó ünnepsége*

*A magyarországi és
a határon túli fordítói
központok tanácskozása
az V. Kommunikáció és
nyelv konferencián, Eszék*

A Glotta oktatási szerepvállalása

Oktatási tevékenységét illetően a Glotta több egyetemista és doktorandusz tag munkáját is támogatta és támogatja jelenleg is, hiszen a közösség fontos részét képezi, és ezáltal képes azok elhelyezkedéséről, munkahelyi lehetőségeiről is gondoskodni a későbbi folyamatos és sikeres működése érdekében.

A már említett mentori programon kívül a Glotta több módon is igyekszik bevonni a hallgatókat a tudományos munkába és a kulturális életbe és teszi mindezt nem csak az egyetemen (a Karon belül), hanem a magyar közösségen belül is erősítve ezáltal a magyar anyanyelvű hallgatók nemzeti öntudatát, a horvát ajkúaknak pedig biztosítva a nyelvgyakorláshoz, illetve az élő nyelv elsajátításához szükséges platformot. Az ilyen kölcsönös együttműködés segíti a Tanszék tudományos munkásságát, a hallgatók kötelező szakmai gyakorlatának lebonyolítását, a Glottának pedig utánpótlást biztosít a hallgatók soraiból, akik a Tanszék és a Glotta közös szervezésében megvalósított programok segítségével ismerkednek a két intézmény, illetve szervezet munkájával, lehetőséget kapnak felmérni tudásukat és képességüket, és ezáltal megfelelő pályát választani.

Nyelvi kávézó a 2015-ös Európa-nap alkalmából

A magyar kultúra és kisebbségi jelenlét támogatása

A Glotta rendkívül aktív a magyar kultúra népszerűsítésében is. Évente számos vendégelőadó érkezik hozzánk, akik a magyar kultúra különböző területeiről tartanak előadást, melyekre nem csak a hallgatókat hívjuk meg, hanem minden érdeklődőt szeretettel fogadunk. Nem akadály az sem, ha valaki nem tud magyarul, mivel a horvát ajkúaknak tolmácsolást biztosítunk, melyet mi magunk végzünk. Ilyen módon a hallgatók gyakorolhatják a tolmácsolást és a fordítást az MA szakmai gyakorlatán.

A Glotta sokszínűségét igazolja a 2016-os Nyisztor Tinka által szervezett program a csángó gasztronómiáról, melyet az eszéki Magyar Oktatási és Művelődési Központ közreműködésével valósítottuk meg, amikor is tőtikét kóstoltgattunk és közben meg is tekinthettük-tanulhattuk annak elkészítésének fortélyait.

Nyisztor Tinka látogatása a Glotta és a Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ közös szervezésében

A Glotta küldetését azonban mindenek előtt a nyelv- és oktatáspolitikai szempontjából érdemes megvizsgálni. E területeken kiemelendő az oktatási intézmények, szakmai szervezetek, és a pedagógusok szakmai fejlődésének támogatása, a tantervi szabályozás folyamatában (pl. tantervek kidolgozása, azok minősítése) és az egyéb taneszközök kidolgozásában való aktív részvétel.

A kisebbségi léthez kapcsolódón különösen fontos a nyelvi tájkép kutatása, annak feltérképezése, rendszerezése és összegző eredményeinek közvetítése a döntéshozó és érdekképviselői testületek felé.

A Glotta az elmúlt években több új kétnyelvű tábla kihelyezését is, illetve helyesírási hibákat tartalmazó már meglévő táblák lecserélését is kezdeményezte. Ezen kívül pedig az egykor magyarul is létező településnevek használatához is készítünk olyan „igazolásoknak” nevezett dokumentumokat, melyek segítségével igazolhatják a hatóságok felé a település egykori magyar nevét ezzel segítve a kétnyelvű táblák kihelyezését.

Az elmúlt hat évben a Glotta is részt vesz a Horvát Oktatási és Tudományos Minisztérium által támogatott átfogó tankönyvfordítási projektben, amely keretén belül tagjai lektori és korrektori feladatokat láttak el. Eddig közel 45 tankönyv fordítása jelent meg és további 15 előkészülete van folyamatban. A Glotta munkatársai a magyar nyelv és irodalom tantárgy Curriculumainak elkészítésében, valamint azok elbírálásában is részt vettek, 2021-ben pedig az ún. érettségi katalógusok elkészítésébe is bekapcsolódtak.

A nyelvi tervezés egyik eredménye a Rovátkák című tudományos folyóirat (újra)indítása, amely lehetőséget ad a magyar közösség tagjainak az anyanyelven történő publikálásra. A háromhavonta megjelenő kiadványt 2021 óta a Glotta tagjai szerkesztik.

*Vendégsgben a 2023-
as Imre Samu Nyelvi
Intézet konferenciáján,
Alsóór (Ausztria)*

A Glotta jövőbeni céljai és tervei

A nyelv- és terminológiatervezés a közelmúltban került a Glotta fókuszába, ugyanis a nyelvi tanácsadói munka során számos megkeresés és problémafelvetés érkezett a szakfordítóktól. Ezek elsősorban olyan terminológiai nehézségekre utaltak, melyek a két jogrendszer különbségéből, illetve a kétnyelvűségből eredő nyelvi interferencia-jelenségekből adódnak. A probléma gyakorlati megoldására az újvidéki Szerbiai Bírósági Tolmácsok és Fordítók Egyesületével közösen 2019-ben egy többnyelvű, összehasonlító jogi terminológiai lexikont készítettünk. Ezt a munkát olyan módon folytattuk, hogy az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Irodában már korábban zajló terminológia kiadványok és adatbázisok építéséhez csatlakoztunk és azokat segítettük, segítjük.

A Glotta tevékenysége folyamatosan jelen van a horvátországi magyar és horvát médiában, mivel a tudományos kutatások és annak eredményeinek népszerűsítése, disszeminációja főbb céljai közé tartozik, és ilyen módon számos partnerrel folyamatos a kapcsolata. Az Új Magyar Képes Újságban már két ciklusban is egy külön nyelvészeti rovatban mutatta be a helyi közösségnek a tudományos munka eredményét, illetve a nyelvi tájkép kutatás eredményeit és a termini szótár horvátországi anyagát, melyekből a Termini a Hét szava projekt is kinőtt. Annak keretében hetente mutatunk be egy, a külhoni régióban használt jövevényszót.

A tudományos munkán kívül a Glotta értékmentő, hiánypótló munkát is végez, amihez nagyon sok partner és támogató nyújt segítséget. Ezt 2017-ben a Pécsi Akadémiai Bizottság (PAB) is felismerte, és ennek köszönhetően a Glotta elnökét, a PAB horvátországi képviselőjévé választották. A PAB 2018 januárjában tartott közgyűlésén pedig éppen a Glottát és elnökének munkáját emelték ki mint szórványban működő, igen aktív az Akadémiához tartozó szervezetet. Összegezve tehát Kosztolányi György akadémikustól választott mottóm mentén: a tudomány iránytű az élhető jövőhöz, motorja a jelennek és szondája a múltnak. Ilyen értelemben a Glotta is motorja szeretne lenni a horvátországi magyarság jelenlegi tudományos életének.

Célja feltárni és dokumentálni a szülőföldjén eddig elért tudományos eredményeket és azokra alapozva az élhető jövőre mutató iránytűvé válni. Tagsága nem csak nyelvészekből áll, azt jogászok, közgazdászok, matematikusok, orvosok és más profilú szakemberek is erősítik. A tagság növekedése által sok-sok szál fut benne össze, pl. a közösség különböző igényei is, melyek alapján napjainkra indokolttá vált a Horvátországi Magyar Kutatóintézet megalapításának gondolata. Ennek az újonnan létrehozandó Kutatóintézetnek a Glotta mint a Termini horvátországi kutatóállomása, a nyelvi kérdéseket kutató és támogató tagintézménye lehetne.

A Glotta összetett tevékenységi köre a közösség jelenlegi helyzetét tükrözi. Egy kicsi közösség minden tagján óriási a felelősség a nemzeti öntudat megőrzését tekintve, a Glottára pedig még nagyobb felelősség hárul. Az elmúlt 30 év elsősorban arról szólt, hogy ez a maroknyi magyarság szülőföldjén kiépítse a fennmaradását biztosító infrastruktúrát, illetve hogy a következő nemzedékből olyan vezetőket neveljen, akik a háborús időkben edződött személyiségüknek, valamint annak köszönhetően, hogy hosszan tartó száműzetésük alatt világnyelveken tanulhattak, képesek lettek hazatérve a szétrombolt, ősi hajlékukra újjá építeni azt. Mindeközben magyar anyanyelvükön szereztek felsőoktatási végzettséget úgy, hogy azzal a többségi nemzet intézményeiben is helyt állhassanak, és a közösségük javára kamatoztathassák a külföldön megszerzett tudásukat. Úgy tűnik, hogy az előző nemzedék, és az általuk kinevelt, őket követő, a fiatal nemzedékből származó utódok, derekas munkát végeztek, végeznek.

A jövőbe való kitekintés csak az utánpótlással lehetséges. Annak ellenére, hogy a Glotta, miként a többi nyelvi kutatóközpont is, folyamatos anyagi problémákkal küzd, a székhelye is az elnök lakására van bejegyzve, a különböző logisztikai hátterét az eszéki magyar tanszék, illetve az Eszéki Bölcsészettudományi Kar biztosítja, a nagyobb programokat pedig csak a korábban említett partnerek és támogatók segítségével tudja megvalósítani, mégis gondoskodik a fiatalok bevonásáról.

Eszék város kapujában egy magyar és egy német nyelvű Szeretem Eszéket szövegű magyar falfirka fogadja az ideérkezőket és igazolja a másságra nyitott és befogadó többnemzetiségű, többkultúrájú közösséget, amelyben mi magunk is tevékenykedünk és működünk. A kedvező körülmények nem pusztán falra firkált sorok. Ugyanis a kisebbségi közösségekre vonatkozó pozitív horvátországi jogszabályi háttérnek és a támogató nyelvpolitika mentén megvalósított kulturális autonómiának köszönhetően, valamint intézményeink és szervezeteink egyre intenzívebb működése és láthatósága miatt, egyre több gyermek iratkozik be a magyar tannyelvű iskolákba, és folyamatosan emelkedik azok száma, akik visszatérve gyökereikhez, újratanulják a magyar nyelvet.

A Glotta jelenlegi elnöksége (balról jobbra: Lehocki-Samardžić Anna (elnök), Tordi Rea (Hallgatói Testület elnöke), Delatović Sonja (alelnök), Walkó Ádám (titkár), Kolić Marko (tag))

A magyar nyelv presztízse Horvátországban az elmúlt évtizedekben – elsősorban az egyre szorosabb gazdasági együttműködésnek köszönhetően – rendkívül megnőtt. A horvátországi magyarságnak napjainkban már nem egyedül kell megküzdenie a megmaradásért. Ezt a magyar kultúra és nyelv iránt érdeklődő horvát barátaival karöltve teszi, kihasználva a deklarált politikai és kisebbségi jogok nyújtotta, közösségépítő és formáló lehetőségeket, melyek tudatosítása és jövőbeni fenntartása következő évtizedben a Glotta Nyelvi Intézet elsődleges feladatai közé tartozik.

Glotta